

ภาษาไทย

หลักภาษาและการใช้ภาษาไทย

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

ผู้เรียบเรียง

ดร.ภาสกร พงษ์สิทธิ์ทากร
นางสาวระวีวรรณ อินทรประพันธ์
นางพองจันทร์ สุขยิ่ง
นางกัลยา สหชาติโกสีย์
นางสาวศรัทธา ช้อยหิรัญ

ผู้ตรวจ

ดร.กฤษณา บุญเลี้ยง
ดร.ณัฐวุฒิ คล้ายสุวรรณ
นายจตุพร ตระกูลปาน

บรรณาธิการ

นายเอกรินทร์ สีมหาศาล

ปีที่พิมพ์ ๒๕๖๘
พิมพ์ครั้งที่ ๑
จำนวนพิมพ์ ๓๐,๐๐๐ เล่ม
ISBN : 978-616-606-151-2
รหัสสินค้า ๓๕๑๑๐๐๘

จัดทำและจำหน่ายทั่วประเทศโดย
อักษร **อักษรเจริญทัศน์ อจก. จำกัด**
142 ถนนตะนาว เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร 10200
โทร. 0 2622 2999 (อัตโนมัติ 20 คู่สาย)
www.aksorn.com พิมพ์ที่ : บริษัท ไทยร่มเกล้า จำกัด โทร. 0 2903 9101-6

สงวนลิขสิทธิ์
ห้ามมิให้ทำซ้ำ คัดลอก เลียนแบบ ทำสำเนา สแกน จำลอง มาจากต้นฉบับ หรือแปลงเป็นรูปแบบอื่น
ในวิธีการต่าง ๆ ทั่วทุกวิธี ไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน และห้ามใช้หรือขโมยลิขสิทธิ์ในส่วนใดส่วนหนึ่ง
เพื่อวัตถุประสงค์ในการฝึก พัฒนา เทคโนโลยีระบบปัญญาประดิษฐ์ (AI) หรือระบบเทคโนโลยีอื่น ๆ

ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ได้กำหนดให้ภาษาไทย ซึ่งเป็นภาษาประจำชาติ เป็นรายวิชาพื้นฐานที่ผู้เรียนทุกคนต้องเรียน เพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้สามารถใช้ภาษาไทยได้อย่างถูกต้องตามหลักภาษาไทย และเกิดความรู้ความเข้าใจในเอกลักษณ์ทางภาษาของชาติ

ภาษาไทย เป็นเอกลักษณ์ของชาติ เป็นสมบัติทางวัฒนธรรมอันก่อให้เกิดความเป็นเอกภาพของคนในชาติ และเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการติดต่อสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์อันดีของคนในชาติ นอกจากนี้ ภาษาไทยยังเป็นเครื่องมือสำคัญที่ใช้แสวงหาความรู้ทั้งจากหนังสือและแหล่งข้อมูลสารสนเทศ ทั้งนี้ ผู้เรียนจะต้องมีความรู้ความเข้าใจ เลือกสรรใช้ภาษาไทยได้อย่างถูกต้อง และสามารถนำไปใช้พัฒนาทักษะอาชีพต่าง ๆ เพื่อประโยชน์แก่ตนเองและสังคม

ทั้งนี้ หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ นี้ ทางผู้เรียบเรียงได้ออกแบบหน่วยการเรียนรู้อิงมาตรฐานตัวชี้วัดระหว่างทางและตัวชี้วัดปลายทาง รวมทั้งมีกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ในทุก ๆ หน่วยการเรียนรู้ โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น ๒ เล่ม ดังนี้

หลักภาษาและการใช้ภาษาไทย ครอบคลุมตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง สาระที่ ๑ การอ่าน สาระที่ ๒ การเขียน สาระที่ ๓ การฟัง การดู และการพูด และสาระที่ ๔ หลักการใช้ภาษาไทย

วรรณคดีและวรรณกรรม ครอบคลุมตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง สาระที่ ๕ วรรณคดีและวรรณกรรม

คณะผู้เรียบเรียงหวังเป็นอย่างยิ่งว่า หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน ภาษาไทย หลักภาษาและการใช้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ เล่มนี้ จะเป็นสื่อการเรียนการสอนช่วยพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้มีคุณภาพ บรรลุตัวชี้วัดและมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ รวมถึงบรรลุสมรรถนะสำคัญตามที่กำหนด

คณะผู้เรียบเรียง

ตอนที่ ๑ การอ่าน

๑-๔๔

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๑	การอ่านออกเสียง	๒
	การอ่านออกเสียงบทร้อยแก้ว	๓
	การอ่านออกเสียงบทร้อยกรอง	๗

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๒	การอ่านเพื่อวิเคราะห์วิจารณ์	๓๑
	การอ่านเพื่อวิเคราะห์วิจารณ์	๓๒
	การอ่านเพื่อวิเคราะห์วิจารณ์วรรณคดีและวรรณกรรม	๓๓

ตอนที่ ๒ การเขียน

๔๕-๑๑๗

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๑	การเขียนเรียงความ	๔๖
	องค์ประกอบของเรียงความ	๔๗
	ขั้นตอนการเขียนเรียงความ	๔๘
	การพัฒนาทักษะการเขียนเรียงความ	๕๔

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๒	การเขียนเพื่อสื่อสาร	๖๑
	การเขียนรายงานเชิงวิชาการ	๖๒
	การเขียนประกาศ	๗๔

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๓	การเขียนสารคดี	๘๔
	ประเภทของสารคดี	๘๕
	องค์ประกอบของสารคดี	๘๗
	ขั้นตอนการเขียนสารคดี	๘๘
	วิธีการเขียนสารคดี	๘๙
	ข้อควรระวังในการเขียนสารคดี	๙๓

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๔	การประเมินคุณค่างานเขียน	๑๐๐
	การประเมินคุณค่างานเขียน	๑๐๑
	แนวทางการประเมินคุณค่างานเขียน	๑๐๒

ตอนที่ ๓

การฟัง การดู และการพูด

๑๑๘-๑๔๑

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๑

การฟังและการดูอย่างมีวิจารณญาณ

๑๑๙

การฟังและการดูอย่างมีวิจารณญาณ

๑๒๐

หลักการฟังและการดูอย่างมีวิจารณญาณ

๑๒๑

มารยาทในการฟังและการดู

๑๒๗

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๒

การพูดโน้มน้าวใจ

๑๒๙

ความสำคัญของการพูดโน้มน้าวใจ

๑๓๐

จุดมุ่งหมายของการพูดโน้มน้าวใจ

๑๓๐

การพูดโน้มน้าวใจในชีวิตประจำวัน

๑๓๑

กลวิธีในการพูดโน้มน้าวใจ

๑๓๓

คุณธรรมและมารยาทในการพูด

๑๓๖

ตอนที่ ๔

หลักภาษาและการใช้ภาษา

๑๔๒-๑๘๖

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๑

พลังของภาษาและลักษณะของภาษาไทย

๑๔๓

พลังของภาษา

๑๔๔

ลักษณะสำคัญของภาษาไทย

๑๔๕

ส่วนประกอบของภาษาไทย

๑๔๖

องค์ประกอบของพยางค์และคำ

๑๔๙

การสร้างประโยคให้ตรงตามเจตนาของผู้สื่อสาร

๑๕๑

การร้อยเรียงประโยค

๑๕๕

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๒

วัฒนธรรมกับภาษา

๑๖๐

ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรม

๑๖๑

อิทธิพลของภาษาไทยถิ่นในภาษาไทย

๑๖๗

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๓

การแต่งคำประพันธ์ประเภทร้อยและฉันท

๑๗๔

การแต่งคำประพันธ์ประเภทร้อย

๑๗๕

การแต่งคำประพันธ์ประเภทฉันท

๑๗๘

บรรณานุกรม

๑๘๗-๑๘๘

ตอนที่

การอ่าน

การอ่านเป็นทักษะทางภาษาที่สำคัญ เพราะเป็นพื้นฐานของ

การศึกษาหาความรู้ ทั้งยังเป็นหนึ่งในวิธีการรับสารในชีวิตประจำวันของมนุษย์ การฝึกทักษะการอ่านให้มีประสิทธิภาพจึงเป็นการพัฒนาตนเอง เพื่อให้การศึกษาค้นคว้าต่าง ๆ บรรลุผลตามจุดมุ่งหมายและสามารถใช้วิจารณญาณในการไตร่ตรอง วิเคราะห์ วิวิจารณ์ แยกแยะข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็นได้อย่างเหมาะสม ตลอดจนสามารถอ่านออกเสียงบทร้อยแก้วและบทร้อยกรองได้อย่างถูกต้องตามอักขรวิธีเพื่อนำทักษะการอ่านไปพัฒนาทักษะทางภาษาด้านอื่น ๆ และใช้ภาษาในการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๑

การอ่านออกเสียง

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๒

การอ่านเพื่อวิเคราะห์วิจารณ์

การอ่านออกเสียง

เป็นการอ่านที่เปล่งเสียงออกมาให้ผู้ฟังเข้าใจเรื่องราว ได้รับ อรรถรสจนเกิดความรู้และจินตนาการตามเนื้อเรื่อง ผู้อ่านออกเสียงควรอ่านเว้นวรรคตอนให้ถูกต้อง ออกเสียงให้ชัดเจน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการอ่านออกเสียงบทร้อยกรอง ผู้อ่านต้องรู้จักฉันทลักษณ์ และท่วงทำนองในการอ่าน ผึกฝนให้ชำนาญตามหลักการที่ถูกต้อง ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อตนเอง และเป็นการอนุรักษ์วัฒนธรรมทางภาษาให้คงอยู่สืบไป

ตัวชี้วัด

- อ่านออกเสียงบทร้อยแก้วและบทร้อยกรองได้อย่างถูกต้อง ไพเราะ และเหมาะสมกับเรื่องที่อ่าน (ท ๑.๑ ม.๔-๖/๑)

สาระการเรียนรู้แกนกลาง

- การออกเสียง ประกอบด้วย
 - บทร้อยแก้วประเภทต่าง ๆ เช่น บทความ นวนิยาย และความเรียง
 - บทร้อยกรอง เช่น โคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน ร่าย และลิลิต

๑. การอ่านออกเสียงบทร้อยแก้ว

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔ ให้ความหมายคำว่า ร้อยแก้ว ไว้ว่า “ความเรียงที่สละสลวย ไพเราะ เหมาะเจาะด้วยเสียงและความหมาย” แม้โดยทั่วไปบทร้อยแก้ว จะไม่ได้บังคับว่าต้องใช้คำที่สัมผัสกันในการเรียบเรียง แต่บทร้อยแก้วที่มีสัมผัสนั้น จะทำให้เกิดความไพเราะ และแสดงถึงการเรียบเรียงอย่างพิถีพิถัน

๑.๑ หลักการอ่านออกเสียงบทร้อยแก้ว

การอ่านออกเสียงบทร้อยแก้วเป็นการอ่านออกเสียงเหมือนเสียงพูดธรรมดา เพื่อรับสารจากเรื่องที่อ่าน โดยมีหลักในการอ่าน ดังนี้

๑) ศึกษาเรื่องที่จะอ่านให้เข้าใจ เพื่อให้ทราบสาระสำคัญของเรื่อง อารมณ์ ความรู้สึก ที่ผู้เขียนตั้งใจให้ผู้อ่านทราบ

๒) ต้องรู้หลักการอ่านคำในภาษาไทย และคำที่ยืมมาจากภาษาต่างประเทศ ให้ถูกต้องตามอักขรวิธี โดยยึดหลักการอ่านคำจากพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔

๓) มีสมาธิขณะอ่าน มีความมั่นใจ ไม่อ่านผิด อ่านตก หรืออ่านผิดบรรทัด ต้องควบคุมสายตาจากซ้ายไปขวา และย้อนกลับลงมาอีกบรรทัดหนึ่งอย่างว่องไวและแม่นยำ ไม่ควรใช้นิ้วมือชี้ตามตัวหนังสือ

๔) อ่านด้วยเสียงที่เป็นธรรมชาติ ไม่ดัดเสียงหรือใช้เสียงแหลมเกินไป การเน้นเสียงหนักเบา สูง ต่ำ ให้เป็นไปตามธรรมชาติและสอดคล้องกับเรื่องที่อ่าน

๕) อ่านออกเสียงให้ดังพอประมาณ ไม่ตะโกนหรือแผ่วเกินไป หากอ่านผ่านไมโครโฟน ปากควรห่างจากไมโครโฟนพอสมควร ระวังอย่าให้เสียงหายใจเข้าไมโครโฟน เพราะเสียงจะพร่าไม่น่าฟัง

๖) อ่านเว้นวรรคตอนให้ถูกต้อง โดยกำหนดจังหวะความเร็วในการอ่านให้เหมาะสม ไม่อ่านเร็วหรือช้าเกินไป ต้องอ่านให้จบคำและได้ใจความ ถ้าเป็นคำยาวหรือคำหลายพยางค์ ไม่ควรหยุดกลางคำหรือตัดประโยคจนเสียความ

๗) อ่านอย่างมีลีลา โดยอ่านสื่ออารมณ์ตามเนื้อเรื่องที่อ่าน คือ เน้นคำที่สำคัญและคำที่ต้องการเพื่อให้เกิดจินตภาพ การเน้นควรเน้นเฉพาะคำ ไม่ใช่เน้นทั้งวรรคหรือทั้งประโยค

๘) อ่านเครื่องหมายวรรคตอนให้ถูกต้อง โดยคำย่อต้องอ่านให้เต็มคำ เช่น ผบ.ทร.เข้าร่วม ในพิธีถวายผ้าพระกฐินพระราชทานของกองทัพเรือ ณ วัดราชสิทธารามฯ กรุงเทพฯ เวลาอ่าน จะต้องอ่านว่า ผู้บัญชาการทหารเรือเข้าร่วมในพิธีถวายผ้าพระกฐินพระราชทานของกองทัพเรือ ณ วัดราชสิทธารามราชวรวิหาร กรุงเทพมหานคร

๙) ควรผ่อนลมหายใจเล็กน้อย เมื่ออ่านจบย่อหน้าหนึ่ง ๆ ควรผ่อนลมหายใจเล็กน้อย และเมื่ออ่านย่อหน้าใหม่ จึงเน้นเสียงหรือทอดเสียงเพื่อดึงความสนใจจากผู้ฟัง จากนั้นจึงออกเสียง ปกติตามเนื้อหาที่อ่าน

ตัวอย่าง

การฝึกอ่านออกเสียงบทร้อยแก้ว

ประชุมโอวาท

ผู้ทรงพระราชนิพนธ์ : พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

การเรียนรู้วิชา / ไม่ใช่เฉพาะแต่ / เรียนหนังสือเท่านั้น // การที่รู้หนังสือเท่านั้น / ไม่พอเลย / เพราะคนเราจะเป็นเสมียนไปหมดทุกคนไม่ได้ / จำเป็นต้องมีคนทำงานหาเลี้ยงชีพทางอื่น ๆ อีกหลายอย่าง / เพราะฉะนั้นทุก ๆ คน ควรจะนึกดูในใจของตัวเองว่า / จะเป็นอะไร / จะหาเลี้ยงชีพทางใดแน่ / ถ้าตรองไม่ตก // ควรปรึกษาหารือผู้ใหญ่ดู / เพื่อให้เขาช่วยแนะทางให้บ้าง // เมื่อตกลงแน่แล้วว่า / จะหาเลี้ยงชีพทางใดต่อไป / ก็ควรตั้งหน้าเขม้นขะมักหาวิชาที่จะเป็นประโยชน์แก่การ / ซึ่งตนจะกระทำต่อไปนั้น / มุ่งไว้อย่างใดแล้ว / ไม่ควรย่อท้อ / ควรกัดฟันทนความลำบากไปจนตลอดจึงได้

(กรมศิลปากร, ๒๕๑๒)

การอ่านออกเสียงบทร้อยแก้วนี้ ผู้อ่านจะต้องใช้การลงน้ำหนักเสียงเพื่อถ่ายทอดเนื้อหาเกี่ยวกับพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่ทรงแนะแนวทางให้เยาวชนไทยรู้จักหาวิชาความรู้ในแขนงที่สนใจ แล้วตั้งใจใฝ่ศึกษา ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค ผู้อ่านต้องแบ่งวรรคตอนการอ่านให้ถูกต้อง โดยเครื่องหมาย / แสดงการเว้นจังหวะเพื่อหายใจช่วงสั้น ๆ ส่วนเครื่องหมาย // แสดงการเว้นจังหวะเพื่อหายใจช่วงยาวกว่าเครื่องหมาย / ส่วนเครื่องหมาย _____ แสดงการลงหรือเน้นน้ำหนักเสียง นอกจากนี้ ผู้อ่านควรรู้จักกวาดสายตาไปล่วงหน้าก่อน และออกเสียงตามไป ซึ่งจะช่วยให้อ่านได้อย่างต่อเนื่องและถูกต้อง

๑.๒ การอ่านบทร้อยแก้วประเภทต่าง ๆ

หนังสืออ่านเพิ่มเติม วิชาภาษาไทย อ่านอย่างไรให้ได้ผล ระดับชั้นมัธยมศึกษา ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ได้ให้แนวทางการอ่านบทร้อยแก้ว สรุปความได้ว่า การอ่านบทร้อยแก้ว มีลีลาในการอ่านแตกต่างกันออกไป แต่อาศัยหลักเกณฑ์ไม่แตกต่างกันมากนัก คืออ่านให้ถูกต้องตามอักขรวิธี และถ่ายทอดอารมณ์ ความรู้สึกให้เหมาะสมตามเนื้อหาที่อ่าน ดังนี้

๑) บทร้อยแก้วแบบบรรยาย เป็นงานเขียนร้อยแก้วที่มีลักษณะเป็นการเล่าเรื่อง อธิบายเหตุการณ์ สถานการณ์ต่าง ๆ ในประเด็นใดประเด็นหนึ่ง ผู้อ่านต้องออกเสียงชัดเจน และเว้นวรรคให้ถูกต้อง เพื่อให้ผู้ฟังได้รับสาระตรงตามที่ปรากฏในบทอ่าน

ตัวอย่าง

การอ่านบทร้อยแก้วแบบบรรยาย

สมรสเท่าเทียม

ผู้แต่ง : Royal Thai Government

นายคารม พลพรกลาง รองโฆษกประจำสำนักนายกรัฐมนตรี เปิดเผยว่า วันที่ ๒๓ มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๘ เป็นวันที่กฎหมายสมรสเท่าเทียมมีผลบังคับใช้อย่างเป็นทางการ โดยกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย พร้อมอำนวยความสะดวกให้คู่รักที่มีความหลากหลายทางเพศเข้าจดทะเบียนสมรส เพื่อส่งเสริมความเท่าเทียม ความเสมอภาค และการไม่เลือกปฏิบัติ เป็นการเสริมสร้างภาพลักษณ์ของประเทศไทยในระดับนานาชาติ ในฐานะประเทศที่ยอมรับและเคารพสิทธิมนุษยชน รวมถึงสนับสนุนความหลากหลายทางเพศ เชิญชวนคู่รักทุกคู่เข้ารับบริการจดทะเบียนสมรสได้ ณ ที่ว่าการอำเภอ และสำนักงานเขตทุกแห่งทั่วประเทศ หรือสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมที่สายด่วนสำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง

(Royal Thai Government, ๒๕๖๘)

จากบทร้อยแก้วข้างต้น เป็นการรายงานข่าวที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมายสมรสเท่าเทียมในประเทศไทย การอ่านบทร้อยแก้วนี้ จึงควรใช้น้ำเสียงที่ชัดเจน เป็นทางการ และควรเน้นคำสำคัญ เช่น สมรสเท่าเทียม ความเท่าเทียม เพื่อให้ผู้ฟังเข้าใจประเด็นหลัก นอกจากนี้ ควรแบ่งจังหวะวรรคตอนให้เหมาะสม ไม่ควรอ่านเร็วเกินไป เพื่อให้ข้อมูลชัดเจนและเข้าใจง่าย

๒) บทร้อยแก้วแบบพรรณนา เป็นงานเขียนร้อยแก้วที่มีลักษณะเป็นการเล่าเรื่องราวถึงสิ่งต่าง ๆ โดยสอดแทรกอารมณ์ ความรู้สึกของผู้เขียนเข้าไปด้วย ผู้อ่านต้องใช้น้ำเสียง หรือจังหวะการอ่านที่สอดคล้องกับบทอ่าน เพื่อสื่ออารมณ์ให้ผู้ฟังเกิดจินตภาพตามเนื้อเรื่อง

ตัวอย่าง

การอ่านบทร้อยแก้วแบบพรรณนา

คำพิพากษา

ผู้แต่ง : ชาติ กอบจิตติ

พิกตายแล้ว...เขาจึงไม่มีโอกาสได้ชื่นชมกับรุ่งอรุณของวันใหม่ หหมดโอกาสแลเห็นแสงแดดที่ส่องเข้ามาในกระต๊อบ ไม่ได้ยินเสียงนกกรำเร้ง ไม่ได้ยินเสียงระฆังกังวานมาจากวัด ไม่รับรู้ว่าอากาศในตอนเช้าของต้นฤดูหนาวปีนี้ช่างเย็นสบาย และเขานี้ไม่มีรสเมรัยอันหอมหวานสำหรับเขาก็ดีกแล้ว ภายในกระต๊อบยามนี้ มีร่างของพิกนอนสงบอยู่เดียวดาย เขายังคงนอนนิ่งโดยไม่นึกรำคาญกับมดดำที่ตอมไต่อยู่ในเบ้าตา พิกตายแล้ว...เขาจึงไม่รับรู้ว่าลุงไข่ได้มาเยี่ยมในตอนสายวันนี้ มาพร้อมกับความหวังโยเยอยู่เต็มอก มาเพื่อจะพูดจาปลอบประโลมให้เขาคลายจากความทุกข์ มาอย่างคนเห็นอกเห็นใจกัน

(ชาติ กอบจิตติ, ๒๕๖๑)

จากบทร้อยแก้วข้างต้น เป็นนวนิยายที่มีเนื้อหาเศร้า สะเทือนใจ การอ่านบทร้อยแก้วนี้จึงควรใช้น้ำเสียงที่เรียบ และช้าตลอดทั้งเรื่อง เพื่อสะท้อนถึงความสงบเงียบ และว่างเปล่าหลังพิกตาย โดยประโยคแรก “พิกตายแล้ว...” ควรอ่านเน้นเสียงหนักแน่นเล็กน้อย และเว้นจังหวะสั้น ๆ ก่อนอ่านประโยคต่อไป เพื่อให้ผู้ฟังได้รับรู้ถึงอารมณ์ และความรู้สึกสะเทือนใจของตัวละคร

สรุปลักษณะ

ทักษะการอ่านออกเสียงกับการประกอบอาชีพในปัจจุบัน

ปัจจุบันทักษะการอ่านออกเสียงถูกนำมาประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพต่าง ๆ เช่น

ผู้ผลิตสื่อ (YouTuber, Content Creator)

ทักษะการอ่านออกเสียงที่จำเป็น

- ออกเสียงอย่างเป็นธรรมชาติและมั่นใจ
- แบ่งวรรคตอนให้เหมาะสม โดยเพิ่มศิลปะการใช้ภาษาที่เป็นเอกลักษณ์ของตน

พิธีกร ผู้ประกาศข่าว

ทักษะการอ่านออกเสียงที่จำเป็น

- ออกเสียงให้ถูกต้องตามอักขรวิธี
- ไม่อ่านผิด อ่านตกหล่น หรือต่อเติมจนเสียเนื้อหา

นักพากย์

ทักษะการอ่านออกเสียงที่จำเป็น

- ออกเสียงให้เป็นเสียงพูดอย่างธรรมชาติ
- เน้นเสียงหนัก-เบา สูง-ต่ำ และสื่ออารมณ์ตามเนื้อเรื่อง

นักขาย นักประชาสัมพันธ์

ทักษะการอ่านออกเสียงที่จำเป็น

- ออกเสียงอย่างคล่องแคล่ว ชัดเจน
- เลือกโทนเสียงที่นุ่มนวลแต่หนักแน่น เพื่อให้ผู้ฟังรู้สึกคล้อยตาม

๒. การอ่านออกเสียงบทร้อยกรอง

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔ ให้ความหมายคำว่า ร้อยกรอง ไว้ว่า “คำประพันธ์ ถ้อยคำที่เรียบเรียงให้เป็นระเบียบตามบัญญัติแห่งฉันทลักษณ์” การอ่านออกเสียงบทร้อยกรอง จึงหมายถึง การออกเสียงถ้อยคำที่เรียบเรียงขึ้นอย่างเป็นระเบียบตามลักษณะบังคับของฉันทลักษณ์ โดยมากแล้วการอ่านออกเสียงบทร้อยกรองจะอ่านด้วยทำนองเสนาะ ซึ่งพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔ ให้ความหมายคำว่า ทำนองเสนาะ ไว้ว่า “วิธีการอ่านออกเสียงอย่างไร้เพราะตามลีลาของบทร้อยกรองประเภทโคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน”

การอ่านวรรณคดีเป็นทำนองเสนาะมีคุณค่า คือ ทำให้นักเรียนสามารถจดจำเนื้อเรื่องได้ และเกิดจินตนาการหรือความรู้สึกคล้อยตาม รวมไปถึงเกิดความรู้สึกประทับใจในวรรณคดีและจดจำบทกวีได้โดยไม่ต้องท่องจำ ซึ่งนอกจากผู้อ่านจะได้รับรสไพเราะจากการอ่านแล้ว ผู้ฟังก็ได้รับรสไพเราะเช่นเดียวกัน

ทำนองเสนาะของบทร้อยกรองแต่ละชนิดมีทำนองและการสื่ออารมณ์ที่แตกต่างกัน เหมือนกับการร้องเพลงหรือขับลำนำตามท่วงทำนองเพลงแต่ละประเภท ในการอ่านควรพยายามเน้นสัมผัสให้ชัดเจน ไพเราะ และทำให้ผู้ฟังเกิดอารมณ์คล้อยตามไปด้วย เพื่อให้เหมาะสมกับลักษณะเนื้อความที่อ่าน เช่น บทเล่าโลม โกรธเกรี้ยว ตัดพ้อ คร่ำครวญ โศกเศร้า

๒.๑ หลักการอ่านออกเสียงบทร้อยกรอง

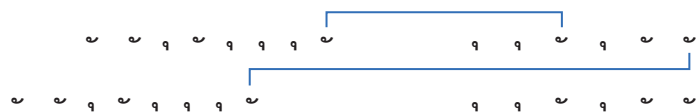
การอ่านออกเสียงบทร้อยกรองเป็นการอ่านออกเสียงถ้อยคำที่เรียบเรียงขึ้นตามลักษณะบังคับของฉันทลักษณ์ โดยมีหลักในการอ่าน ดังนี้

๑) มีน้ำเสียงแจ่มใส คือ เสียงใส ดังกังวาน ไม่แหบแห้งหรือแตกพร่า การอ่านบทร้อยกรองเป็นเรื่องของการใช้เสียง ผู้อ่านควรคำนึงถึงรสและลีลาที่เหมาะสมกับอารมณ์ของบทประพันธ์ ผู้ที่มีน้ำเสียงไม่แจ่มใส ถ้าหมั่นฝึกฝนออกเสียงให้ถูกต้อง จดจำทำนอง ลีลา และลักษณะฉันทลักษณ์ของคำประพันธ์แต่ละประเภท ก็สามารถอ่านออกเสียงให้น่าฟังได้

๒) มีความรู้เรื่องฉันทลักษณ์ของบทร้อยกรอง ผู้อ่านจะต้องพิจารณาบทร้อยกรองก่อนว่าเป็นบทร้อยกรองประเภทใด จดจำข้อบังคับครุ ลหุ และลีลาการอ่านให้แม่นยำ ลองฝึกอ่านในใจเพื่อจับใจความและอารมณ์ของเรื่อง แล้วแบ่งวรรคตอน แบ่งช่วงการอ่านให้ถูกต้อง อ่านให้ได้อารมณ์ตามเนื้อเรื่อง ไม่อ่านผิดทำนองฉันทลักษณ์ เช่น ถ้ารู้ว่าฉันทลักษณ์ที่จะอ่านเป็นฉันทลักษณ์ประเภทใด ก็ต้องอ่านครุ ลหุ ให้ตรงกับข้อบังคับ เช่น

ตัวอย่าง การอ่านฉันท

ข้อบังคับครุ ลหุ วสันตดิถีฉันท ๑๔

สามัคคีเภทคำฉันท

ผู้แต่ง : ชิต บุรทัต

โบราณกาลบรมชัต
ท้าวทรงพระนามอภิไธ

ดิยรัชเกรียงไกร
ยอชาติศัตรุ

(กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๐๕)

อ่านตามข้อบังคับของฉันทที่ถูกต้อง คือ

โบ-ราน-นะ-กาน-บะ-ระ-มะ-ชัต ตี-ยะ-รัต-ชะ-เกรียง-ไกร
ท้าว-ชง-พระ-นาม-มะ-อะ-พิ-ไท ยะ-อะ-ชาด-ตะ-สัด-ตรู

ตัวอย่าง การอ่านฉันท

ข้อบังคับครุ ลหุ อินทวิเชียรฉันท ๑๑

สามัคคีเภทคำฉันท

ผู้แต่ง : ชิต บุรทัต

บงเนื้อก็เนื้อเต้น
ท้าวร้างและทั้งตัว

พิศเส้นสร้ร้ว
ก็ระริกกระริวไหว

(กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๐๕)

อ่านตามข้อบังคับของฉันทที่ถูกต้อง คือ

บง-เนื้อ-ก้อ-เนื้อ-เต้น พิ-สะ-เส้น-สะ-รี-ร้ว
ท้าว-ร้าง-และ-ทั้ง-ตัว ก้อ-ระ-ริก-ระ-ริว-ไหว

๓) ออกเสียงอักขระให้ชัดเจน ไม่ควรอ่านออกเสียงเลียนแบบภาษาต่างประเทศ ออกเสียง ร ล และคำควบกล้ำให้ชัดเจน อ่านตามทำนอง และต้องพิจารณาด้วยว่า ท้ายเสียงช่วงใดควรใช้เสียงสูง ช่วงใดควรหลบเสียงต่ำ

๔) มีสมาธิ ไม่อ่านตกหล่น อ่านผิด หรืออ่านข้าม หากอ่านข้ามบรรทัด จะทำให้ข้อความไม่เชื่อมโยงต่อเนื่องกัน ส่งผลให้เนื้อความที่อ่านไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ ดังนั้น จึงควรอ่านอย่างรอบคอบ และตั้งใจ เพื่อให้สามารถสื่อใจความ หรือสาระสำคัญของเรื่องได้อย่างถูกต้องและครบถ้วน

๕) มีศิลปะการใช้เสียง ผู้อ่านร้อยกรองควรออกเสียงให้ดังพอเหมาะ ไม่ดังเหมือนตะโกน หรือดัดเสียงจนไม่เป็นธรรมชาติ รู้จักใช้จังหวะในการอ่านให้เหมาะสมกับอารมณ์ของเรื่องที่อ่าน เช่น ออกเสียงดัง ลงเสียงหนักหรืออ่านให้เร็วขึ้น เพื่อแสดงอารมณ์โกรธ อ่านช้า น้ำเสียงละมุนละไม เพื่อแสดงอารมณ์อ่อนหวาน วิงวอน ทอดเสียงหรือผ่อนจังหวะให้ช้าลงเมื่ออ่านใกล้จบ หลบเสียง เปลี่ยนเสียง หรือหักเสียงเมื่อไม่สามารถออกเสียงที่สูงมากได้ เอื้อนเสียง เพื่อให้เข้าจังหวะหรือเกิดความไพเราะ โดยลากเสียงช้า ๆ และไวหางเสียง เมื่อผู้อ่านต้องการใช้เสียงอ่านเพื่อแสดงอารมณ์สะท้อนใจ ควรใช้วิธีอ่านแบบครั้นเสียง คือ ทำเสียงสะดุด หรือใช้วิธีครวญเสียงโดยเอื้อนเสียงให้เกิดความรู้สึกตามอารมณ์การคร่ำครวญ รำพัน วิงวอน โศกเศร้า ศิลปะการใช้เสียงจึงมีความสำคัญ เพราะช่วยให้อ่านร้อยกรองมีความไพเราะ สร้างความประทับใจ และสร้างจินตนาการให้แก่ผู้ฟัง ช่วยให้ผู้ฟังเข้าถึงอารมณ์ความรู้สึกของเรื่อง และความงดงามของภาษาได้ดียิ่งขึ้น

เมื่อเริ่มฝึกอ่านร้อยกรองประเภทต่าง ๆ จนแม่นยำในฉันทลักษณ์แล้ว จึงเริ่มฝึกศิลปะการใช้เสียง ซึ่งเป็นกลวิธีที่จะทำให้การอ่านมีความไพเราะมากยิ่งขึ้น

๒.๒ การอ่านบทร้อยกรองประเภทต่าง ๆ

บทร้อยกรองมีหลายประเภท เช่น โคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน ร่าย ลิลิต แต่ละประเภทยังจำแนกประเภทย่อย ๆ ได้อีกหลายชนิด การอ่านทำนองเสนาะของบทร้อยกรองแต่ละประเภทจะมีทำนองและการสื่ออารมณ์แตกต่างกัน เหมือนกับการร้องเพลงหรือขับลำนำตามท่วงทำนองเพลงแต่ละประเภท ซึ่งการอ่านทำนองเสนาะเป็นเอกลักษณ์ของไทย ดังนั้น นักเรียนควรฝึกอ่านทำนองเสนาะตามวรรณคดีในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ ได้แก่ คำประพันธ์ประเภทร่าย โคลง และฉันท์ โดยมีวิธีการอ่านที่แตกต่างกัน ดังนี้

๑) การอ่านร่าย ร่ายเป็นคำประพันธ์ที่กวีนิยมใช้ในการบรรยายช่วงที่เป็นเนื้อหา นิยมแต่งร่ายร่วมกับโคลง เรียกว่า ลิลิต เช่น ลิลิตตะเลงพ่าย ยกเว้นร่ายยาวที่แต่งตามลำพัง คือ ร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก

การอ่านคำประพันธ์ประเภทร่าย นิยมอ่านหลบเสียงสูงให้ต่ำลงในระดับของเสียงที่ใช้อยู่ การอ่านร่ายขึ้นอยู่กับความนิยมซึ่งถ่ายทอดต่อ ๆ กันมา

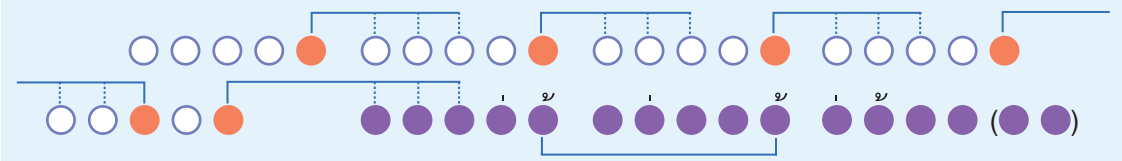
หนังสืออ่านเพิ่มเติมวิชาภาษาไทย อ่านอย่างไรให้ได้รส ระดับชั้นมัธยมศึกษา ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ได้ให้แนวทางการอ่านร่ายให้ไพเราะ โดยสามารถสรุปได้ ดังนี้

๑.๑) กลวิธีในการอ่านร่าย การอ่านร่ายทั้ง ๕ ชนิด ได้แก่ ร่ายโบราณ ร่ายสุภาพ ร่ายตัน ร่ายยาว และร่ายพิเศษของเก่า จะมีทำนองเหมือนกัน กล่าวคือ ทำนองสูงอ่านด้วยเสียงระดับเดียวกันและลงจังหวะที่ทำยวรรคทุกวรรค สำหรับลีลาในการอ่านจะเนิบช้าหรืออ่านเร็วเพียงใดขึ้นอยู่กับอารมณ์ที่ปรากฏตามเนื้อความ แต่เมื่ออ่านพบคำที่มีเสียงสูงจะนิยมอ่านหลบเสียงลงต่ำให้อยู่ในระดับเสียงอ่านปกติและต้องทอดเสียงทำยวรรคทุกวรรค หากเป็นร่ายสุภาพช่วงที่จบด้วยโคลงสองสุภาพจะอ่านช้าลงกว่าเดิมและทอดเสียงมากกว่า

ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ จะขอเสนอการอ่านร่ายสุภาพและร่ายยาว ดังนี้

(๑) **ร่ายสุภาพ** คือ ร่ายที่กำหนดจำนวนคำในแต่ละวรรค วรรคละ ๕ คำ ทุกวรรคส่งสัมผัสกันโดยคำสุดท้ายของวรรคหน้า ส่งสัมผัสไปยังคำที่ ๑ หรือที่ ๒ หรือที่ ๓ ของวรรคถัดไป หากส่งสัมผัสด้วยรูปวรรณยุกต์ใดจะรับสัมผัสด้วยรูปวรรณยุกต์นั้น และเมื่อจะจบบทต้องจบด้วยโคลงสองสุภาพ (แผนผังที่เป็น ●) ดังแผนผัง

แผนผัง

ตัวอย่าง

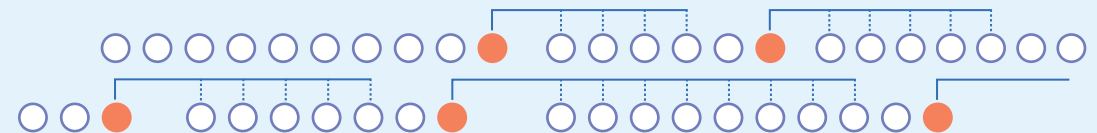
ลิลิตตะเลงพ่าย

ผู้ทรงพระนิพนธ์ : สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส

ถึงเชียงใหม่ตระบัด เร่งแจ้งจัดจตุรงค์ ลงมา สู่หงสา แล้ว ฐ ให้หาเมืองออก บอกทุกแดน ทุกด้าว บอกทุก ท้าวทุกเทศ ท้าวทุกเขตทุกขอบรอบสี่มามณฑล ทราบานุสนธิ์ทุกแห่ง ต่างตกแต่ง และสาร แสนยาหาญมहिมา คลาบรรลู่เวียงราช แลสระพราศสระพรั้ง คึงคับนับเลือนตรา ต่าง ภาษาต่างประเทศ พิเศษสรรพแต่งตน ข้าศึกยลแสงฤทธิ์ บพิตร ฐ เทียบทัพหลวง โดยกระทรวง พยุหบาตร จักยาดราตรู้เข้า เสด็จคืนเข้าในเวศให้ เกรียมอุระราชใหม่ หม่นเศร้าศรีสลาย อยู่เนา (สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส, ๒๕๑๕)

(๒) **ร่ายยาว** คือ ร่ายที่ไม่กำหนดจำนวนคำในวรรคหนึ่ง ๆ แต่ละวรรคจึงอาจมีจำนวนคำแตกต่างกันไป การสัมผัสให้คำสุดท้ายของทุกวรรคส่งสัมผัสไปยังคำใดคำหนึ่ง ยกเว้นคำสุดท้ายในวรรคถัดไป และไม่กำหนดว่าต้องเป็นคำที่ใช้วรรณยุกต์รูปเดียวกัน จะแต่งสั้นยาวเท่าไรเมื่อจบนิมิตลงท้ายด้วยคำว่า แล้วแล นั้นแล นี่เกิด โนั้นเกิด ฉะนี้ ฉะนั้น ดังแผนผัง

แผนผัง

ตัวอย่าง

มหาเวสสันดรชาดก กัณฑ์ที่ ๘ กัณฑ์กุมาร

ผู้แต่ง : เจ้าพระยาพระคลัง (หน)

โภ เวสสันดร ดูกรมมหาเวสสันดร อย่าอวรณ์ไว้เว้ทำเนาเขา ข้ากับเจ้าเขาจะตีกันไม่ต้องการให้ลูกเป็นทานแล้ว ยังมาสอดแค้นแล้วเมื่อภายหลัง ท้าวเธอก็ตั้งพระสมาธิระงับดับพระวิโยค กลั้นพระศอกสงบแล้ว พระพักตร์ก็ผ่องแผ้วแจ่มใส ดูทองอุไรทั้งแท่ง อันบุคคลจะแก่งล่อแล้ว มาวางในพระอาศรม ตั้งแต่จะเชยชมพระปิยบุตรทานบารมี แห่งหน่อพระชินศรีเจ้า นั้นแล

(กรมศิลปากร, ๒๕๑๖)

ตัวอย่างการอ่าน
ออกเสียงทำนองเสนาะ

๑.๒) ใช้น้ำเสียงในการอ่าน โดยใช้ น้ำเสียงให้เหมาะสมกับอารมณ์และเนื้อความ ก่อนอ่านควรกวาดสายตาดูเนื้อความในแต่ละช่วงหรือแต่ละตอนว่าอยู่ในอารมณ์ใดบ้าง แล้วนำมา เปรียบเทียบกับสภาพความจริงของอารมณ์นั้น ๆ เพื่อจะได้ใช้น้ำเสียงให้เหมาะสมสอดคล้องกับ อารมณ์ของเนื้อความและสื่ออารมณ์ถึงผู้ฟัง ดังนี้

เนื้อการแสดงอารมณ์เศร้า

น้ำเสียงเบาลง สั่นเครือ
จังหวะการอ่านช้ากว่าปกติ

เนื้อการแสดงอารมณ์โกรธ

น้ำเสียงหนักแน่น เน้นเสียงดังกว่าเดิม
อ่านกระชับ สั้น ห้วน

เนื้อการแสดงอารมณ์ขบขัน

น้ำเสียงแสดงถึงความขบขัน

เนื้อความบรรยายหรือพรรณนา

น้ำเสียงต้องสื่ออารมณ์ของคำหรือความ เช่น
ความงาม ใช้น้ำเสียงใส ไม่เบาหรือไม่ดังเกินไป

เนื้อความศักดิ์สิทธิ์ หรือแสดงความยิ่งใหญ่

น้ำเสียงหนักแน่น แต่ไม่ห้วน

เนื้อความสั่งสอน

น้ำเสียงปานกลาง ไม่เบาไม่ดังเกินไป
เน้นเสียงที่คำสอน แต่ไม่ห้วน

เนื้อความบรรยายการต่อสู้

น้ำเสียงดัง หนักแน่น
ห้วนกระชับ

เนื้อการแสดงอาการตกใจกลัว

น้ำเสียงหนักเบาหรือ
เสียงสั่นเครือตามเนื้อความ
ที่ปรากฏ

เนื้อความตัดพ้อต่อว่า

น้ำเสียงต่ำ เน้นบ้าง สะบัดเสียงบ้าง

ต่อไปนี้เป็นตัวอย่างร้ายบางส่วนของที่สามารถนำไปฝึกอ่านเพื่อสื่ออารมณ์ต่าง ๆ ได้ โดย นำมาจากเรื่อง ลิลิตตะเลงพ่าย พระนิพนธ์ของสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส และร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดกของเจ้าพระยาพระคลัง (หน)

ตัวอย่าง

เนื้อการแสดงอารมณ์เศร้า

จากเรื่อง ร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก กัณฑ์มัทรี เนื้อความตอนที่พระนางมัทรีเสด็จกลับ ออกจากป่าแล้วไม่พบพระชาลี พระกัณหา จึงทรงตามหา

“แต่แม่เที่ยวเซซังเสาะแสวงทุกแห่งห้องหิมเวศ ทั่วประเทศทุกกราวป่า สุดสายนัยนาที่แม่จะ ตามไปเล็งแล สุดโสดแล้วที่แม่จะซบทราบฟังสำเนียง สุดสุรเสียงที่แม่จะรำเรียกพิไรร้อง สุดผีเฝ้า ที่แม่เยื้องย่องยกย่างลงเหยียบดิน ก็สุดสิ้นสุดปัญญาสุดหาสุดค้นเห็นสุดคิด จะได้พานพบประสบ รอยพระลูกน้อยแต่สักนิดไม่มีเลย”

(กรมศิลปากร, ๒๕๑๖)

ตัวอย่าง

เนื้อการแสดงอารมณ์โกรธ

จากเรื่อง ลิลิตตะเลงพ่าย ตอนที่พระเจ้าหงสาวดีนันทบุเรงพิโรธพระมหาอุปราช พระราชโอรส ที่ไม่รับคำทันทันทิดว่าจะกรีธาทัพมาอยุธยาตามที่ตรัสใช้

“ฟังสารราชเอารสธ ก็ชะชดบัญชาเจ้าอยุธยามิตร ล้วนยงยุทธ์เชี่ยวชาญ หาญหักศึก บ มีย่อ ต่อสู้ศึก บ มียอน ไปพิทวอนว่าใช้ ให้ ธ หวง ธ ห้าม แม่นเจ้าคร้ามเคราะห์ทาจ จงอย่ายาตร ยุทธนา เอาพัสดราสตร์ สวมอินทรีย์สร้างเคราะห์”

(สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส, ๒๕๑๕)

ตัวอย่าง

เนื้อความพรรณนา

จากเรื่อง ร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก กัณฑ์มัทรี ตอนที่พระนางมัทรีเสด็จออกมาหา ผลไม้ในป่า แล้วเกิดกลางร้าย สภาพธรรมชาติในป่าเปลี่ยนแปลงไป

“เหตุไฉนไม้ที่มีผลเป็นพุ่มพวง ก็กลายเป็นดอกดวงเดียวตาชอนาถเนตร แฉวโน้นก็ แก้วเกิดพิศุลแกมกับกาหลง ถัดนั้นก็สายหยุดประยงค์และยมโดย พระพายพัดก็ร่วงโรยรายดอกลงมุนมอง แม่ยังได้เก็บเอาดอกมาร้อยกรองไปฝากลูกเมื่อวันวาน ก็เพี้ยนผิดพิสดารเป็นพวงผล ผิดวิกลแต่ก่อนมา สพพา มยุหนต์ เม ทิสา ทั้งแปดทิศก็มีตมิตม้วนมนทุกหนแห่ง ทั้งขอบฟ้าก็ดาดแดง เป็นสายเลือด ไม่เว้นวายหายเหือดเป็นกลางร้ายไปรอบข้าง”

(กรมศิลปากร, ๒๕๑๖)

ตัวอย่าง

เนื้อความศักดิ์สิทธิ์หรือแสดงความยิ่งใหญ่

จากเรื่อง ลิลิตตะเลงพ่าย ตอนต้นเรื่อง การอ่านต้องใช้น้ำเสียงหนักแน่น เน้น แต่ไม่ห้วน

“ศรีสวัสดิ์เดชะ ชนะราชอรินทร์ ยินพระยศเกริกเกรียง เพียงพกแผ่นฟากฟ้า หล้าลุ่มเลื่องชัย เศวทเกรงพระเกียรติระยอ ฝ่อใจห้าว บ มหาญ ลาญใจเกล้า บ มิกล้ำ บ คำอาตม์ออกรงค์ บ คงอาตม์ออกฤทธิ์ ท้าวทั่วทิศทั่วเทศ ใต้ทุกเขตทุกด้าว น้าวมกุฎมานบ น้อมพิภพมานอบ มอบ บัวบาทวิบูล อดุลยานุภาพ ปราบดัสกรเกลนกล้าว หัวพันหายกลายกลาด ดาษเต็มท่งเต็มตอน พม่ามอญพ่ายหนี ศรีอโยธยารมเยศ พิเศษสุขบำเทิง สำเร็จราชสถาน สำราญราชสถิต พิพิธโภคสมบัติ พิพัฒน์โภคสมบุรณ์ พูนพิภพดับเข็ญ เย็นพิภพดับยุค สนุกสบสัมา สำแสนานอบเกล้า สำสนมเฝ้าฝ่ายใน สำพลไกรเกริกหาญ สำพลสารสินธพ สบศาสตราครเพลง เถกิงพระเกียรติฟุ้งฟ้า ลือตรลบแหล่งหล้า โลกถ้วนสุดดี”

(สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส, ๒๕๑๕)

ตัวอย่าง

เนื้อความแสดงอาการตกใจกลัว

จากเรื่อง ร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก กัณฑ์มัทรี ตอนที่พระนางมัทรีเสด็จออกมาหาผลไม้ในป่า แล้วทรงเห็นนางรำที่ติดจากสภาพธรรมชาติของป่าเปลี่ยนแปลงไป จึงทรงรู้สึกหวาดกลัว

“ในจิตใจของแม่ยังน้อยอยู่นิดเดียว ทั้งอินทรีย์ก็เสียว ๆ สั่นระรัวริก แสร้งคานบันดาล พลิกพลัดลงจากพระอังสา ทั้งขอน้อยในหัตถาที่เคยถือ ก็เลื่อนหลุดลงจากมือไม่เคยเป็นเห็นนอนถเื้อะประหลาดหลากแล้วไม่เคยเลย”

(กรมศิลปากร, ๒๕๑๖)

ตัวอย่าง

เนื้อความตัดพ้อต่อว่า

จากเรื่อง ร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก กัณฑ์มัทรี ตอนที่พระเวสสันดรทรงแสดงความหึงหวงเพื่อหักความเศร้าโศกของพระนางมัทรี พระเวสสันดรทรงเริ่มชมความงามและกิริยามารยาทของพระนางมัทรี เพื่อจะตัดพ้อต่อว่าพระนางที่ใช้ความงามและกิริยานั้นยั่วชวนชายอื่น

“เจ้าผู้มีพักตร์อันผุดผ่องเหมือนหนึ่งเอน้ำทองเข้ามาทาบทัບประเทืองผิว รวากะว่าจะลอย ลิวเลื่อนลงจากฟ้า ใครได้เห็นเป็นขวัญตาเต็มหลงละลายทุกซ์ ปลุกปลื้มอารมณ์ชายให้เซยขึ้น จะนั่งนอนเดินยืนก็ต้อยอย่าง วราโรหา พร้อมด้วยเบญจางคจิริรูปจำเริญโฉมประโลมโลก ล่อแหลมวิไลลักษณ์ ราชบุตตี ประกอบไปด้วยเชื้อศักดิ์สมมุติวงศ์พงศ์กษัตรา เอกก็เมื่อเข้าเจ้าจะเข้าปานางสารปานประหนึ่งว่าจะไปมิได้ ทำร้องให้ฝากลูกมิรู้แล้ว ครั้นคลาดแคล้วเคลื่อนคล้อยเข้าสู่ดง ปานประหนึ่งว่าจะหลงลืมลูกสละผิว ต่อมีดมัวจึงกลับมา ทำเป็นบิบน้ำตาตือกว่าลูกหาย ใครจะไม่รู้แยบคายความคิดหญิง ถ้าแม่นเจ้าอาลัยอยู่ด้วยลูกจริง ๆ เหมือนนาคา ก็จะรีบกลับเข้ามา แต่วันไม่ทันรอน เอนี้เจ้าเที่ยวพนเจรนอนตามสนุกใจ ชมนกชมไม้ในไพรวัน สารพันที่จะมีทั้งฤทธิวิธียาธรรคนธรรพเทพารักษ์ผู้มีพักตร์อันเจริญ เห็นแล้วก็น่าเพลิดเพลิดไม่เมินได้ หรือเจ้าปะผลไม้มะพรสาตรสสดสุกหอมเสวยไม่เคยกิน เจ้าฉวยชิมชอบลิ้นก็หลงฉุนอยู่จึ่งซ้ำ”

(กรมศิลปากร, ๒๕๑๖)

๑.๓) อ่านให้จบวรรค ร่ายส่วนใหญ่จะมีวรรคละ ๕ คำ ซึ่งมักไม่มีปัญหาในการอ่านให้จบวรรคภายใน ๑ ช่วงลมหายใจ ยกเว้นร่ายยาวซึ่งแต่ละวรรคมักจะมีคำเกินกว่า ๕ คำ หรือเกินกว่า ๑ ช่วงลมหายใจ ผู้อ่านจึงต้องพยายามอ่านให้จบวรรค จังหวะหลักของร่ายทุกชนิดจะอยู่ที่ปลายวรรคซึ่งเป็นคำส่งสัมผัส ส่วนจังหวะเสริมจะอยู่ที่คำรับสัมผัสในวรรคถัดไป ซึ่งผู้อ่านต้องเน้นเสียงหรือทอดเสียงเหมือนเป็นการแบ่งจังหวะไปด้วย

ตัวอย่าง

จังหวะหลักและจังหวะเสริม

จากเรื่อง ร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก กัณฑ์มัทรี

“บุญพื่อนน้อยแล้วนะเจ้าเพื่อนยาก // เจ้ามาตายจากพี่ไปในวงวัด // เจ้าจะเอาป่าช้า / นี่หรือมาเป็นป่าช้า // จะเอาพระบรรณศาลา / นี่หรือเป็นบริเวณพระเมรุทอง // จะเอาแต่เสียงสาธิตา อันร่ำร้อง / นั่นหรือมาเป็นกลองประโคมใน // จะเอาแต่เสียงจักจั่นและเรไรอันร่ำร้อง / นั่นหรือมาต่างแดรสังข์ // และพิณพาทย์ // จะเอาแต่เมฆหมอกในอากาศ / นั่นหรือมาเกินเป็นเพดาน // จะเอาแต่ยุงยางในป่าพระหิมพานต์ / มาต่างฉัตรเงินและฉัตรทอง // จะเอาแต่แสงพระจันทร์อัน ผุดผ่อง / มาต่างประทีปแก้วงามโอภาส”

(กรมศิลปากร, ๒๕๑๖)

สัญลักษณ์ // หมายถึง การเว้นจังหวะเพื่อหายใจช่วงยาวกว่าเครื่องหมาย /

๑.๔) หายใจตรงรับสัมผัส ร่ายยาวทุกชนิดมักใช้จำนวนคำวรรคละ ๕ คำ การอ่านคำ ๕ คำ ภายใน ๑ ช่วงลมหายใจจึงไม่มีปัญหา หากเป็นร่ายยาว ซึ่งจำนวนคำของแต่ละวรรคอาจมีถึง ๑๗ คำ การอ่านคำทั้งหมดในวรรคให้ไพเราะภายใน ๑ ช่วงลมหายใจ โดยเน้นคำที่รับสัมผัสนั้น หรือหากคำที่เหลือยังยาวเกินกว่าช่วงลมหายใจของผู้อ่านก็สามารถพิจารณาความที่แบ่งวรรคได้แล้วผ่อนหายใจตรงคำที่แบ่งวรรคนั้น

เมื่อคำท้ายวรรคต้องส่งสัมผัสไปยังคำใดคำหนึ่งในวรรคถัดไป ผู้อ่านจึงต้องพิจารณาคำที่ส่งและรับสัมผัสว่าควรอ่านอย่างไรจึงจะถูกต้องและเหมาะสม

ตัวอย่าง

การอ่านคำส่งสัมผัสและคำรับสัมผัส

จากเรื่อง ลิลิตตะเลงพ่าย กล่าวถึงการปฏิบัติหน้าที่ของทหารเมืองกาญจนบุรี

“ฝ่ายนครกาญจน จัดขุนพลพวกด่าน ผ่านไปสืบเอาเหตุ ในขอบเขตรามัญ เขาก็พากันรับ รัต ลัดเล็ดลอดเลาะดง ตรงไปทางแม่กษัตริย์ จัดกันซุ่มเป็นกอง มองเอาเหตุเอาผล ยลนิกรรามัญ เดินแนบนันต์นองเถื่อน เคลื่อนมาทั่วออกทิศ หวังก่อกิจจตุสกร แก่พระนครตระหนก เห็นฉัตรปัก ห้าชั้น กันบนเบื้องหลังสาร เขาก็ทราบการโดยขนาดว่าอุปราชขุนทัพ เร็วรีบกลับมาบอก”

(สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส, ๒๕๑๕)

การอ่านคำส่งสัมผัสและคำรับสัมผัส ดังนี้

อ่านคำส่งสัมผัสว่า “กาน-จน” และอ่านคำรับสัมผัสว่า “ขุน-พน”

๑.๕) อ่านทอดเสียงตอนจบ การอ่านคำประพันธ์ทุกชนิดตอนจบผู้อ่านต้องทอดเสียงให้ยาวนานกว่าการทอดเสียงท้ายในวรรคอื่น ๆ เพื่อให้ผู้ฟังทราบว่าเรื่องที่ฟังอยู่กำลังจะจบและรู้สึกประทับใจต้องการฟังอีก

๒) การอ่านโคลง โคลงเป็นคำประพันธ์ที่มีลีลาลักษณะเฉพาะ และเป็นคำประพันธ์ชนิดเดียวที่บังคับคำเอก คำโท

การอ่านโคลงให้เสนาะ ได้อรรถรส และสื่ออารมณ์นั้น ผู้อ่านจะต้องเข้าใจความหมายของคำ เนื้อหาของโคลง และวิธีการอ่าน

การอ่านโคลงมี ๒ วิธี คือ

วิธีที่ ๑ การอ่านโคลงทำนองธรรมดา คือ การอ่านออกเสียงเหมือนร้อยแก้ว แต่มีการแบ่งช่วงเสียงให้เป็นจังหวะตามข้อบังคับของโคลงชนิดนั้น ใช้เสียงหนักเบาตามความหมายของคำและอารมณ์

วิธีที่ ๒ การอ่านโคลงทำนองเสนาะ คือ การอ่านตามจังหวะและทำนองสูงต่ำตามที่โบราณนิยม

การอ่านโคลงไม่มีผู้ยืนยันได้ว่าอ่านอย่างไรจึงจะไพเราะหรือได้อรรถรสที่สุด ซึ่งความน่าฟังและความไพเราะในการอ่านโคลงขึ้นอยู่กับความนิยมตามแนวทางที่คนส่วนใหญ่ชื่นชอบ การฝึกฝนการอ่านโคลงให้ไพเราะและได้อรรถรสตามแนวทางการอ่านโคลงในหนังสืออ่านเพิ่มเติม วิชาภาษาไทย อ่านอย่างไรให้ได้รส ระดับมัธยมศึกษา ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการสรุปได้ ดังนี้

๒.๑) อ่านให้ถูกจังหวะและทำนอง มีลักษณะสำคัญ คือ

(๑) **จังหวะ** คือ ระยะเวลาที่กำหนดไว้เป็นตอน ๆ จังหวะของโคลงมี ๒ ลักษณะ คือ จังหวะหลักของโคลง จะตกตรงคำท้ายวรรคและท้ายบท ซึ่งมักเป็นคำส่งหรือรับสัมผัส

จังหวะเสริมของโคลง คือ จังหวะภายในวรรค ซึ่งนอกจากจะเพิ่มความไพเราะแล้ว ยังให้ประโยชน์ในการผ่อนลมหายใจด้วย โดยวรรคที่มี ๕ คำ จะแบ่งจังหวะเป็น ๓ และ ๒ หรือ ๒ และ ๓ หรืออื่น ๆ โดยให้พิจารณาจากความหมายของคำเป็นหลัก และหากมีคำรับสัมผัสอยู่ในวรรค จังหวะต้องตกตรงคำรับสัมผัสเสมอ ส่วนวรรคที่มี ๔ คำ จะต้องแบ่งจังหวะเป็น ๒ และ ๒ ส่วนวรรคที่มี ๒ คำ ไม่ต้องแบ่งจังหวะ

โคลงระบุจำนวนคำ ไม่ได้ระบุจำนวนพยางค์ ซึ่งหากมีจำนวนพยางค์มากกว่าจำนวนคำ ควรรวบพยางค์ให้จังหวะไปตกตรงพยางค์ท้ายของคำที่ต้องการ โดยอ่านรวบคำให้เร็วและเบาเหมือนอ่านอักษรนำ

(๒) **ทำนอง** คือ ระเบียบเสียงสูงต่ำ ซึ่งมีจังหวะตามแบบอย่าง

ทำนองของโคลงสองและโคลงสามเหมือนกัน คือ อ่านด้วยเสียงระดับเดียวกันทั้งบท แต่บางคำจะขึ้นลงสูงต่ำตามเสียงวรรณยุกต์ ความนิยมในการอ่านโคลงสอง คือ อ่านให้เสียงต่อเนื่องกันจนจบบท

ทำนองของโคลงสี่ อ่านด้วยเสียงระดับเดียวกันทั้งบท แต่บางคำจะขึ้นลงสูงต่ำตามเสียงวรรณยุกต์ ยกเว้นวรรคแรกของบาทที่ ๓ จะอ่านเสียงสูงกว่าทศวรรค ๑ บันไดเสียงโคลงสุภาพและโคลงด้น จังหวะและทำนองจะเหมือนกัน เพียงแต่โคลงด้นนั้นบาทสุดท้ายของวรรคหลังมี ๒ คำ และย้ายคำโทในวรรคหลังไปไว้ที่วรรคหน้า ดังนั้น วรรคหลังของโคลงด้นจึงไม่ต้องแบ่งจังหวะ โดยจะยกตัวอย่างทำนองการอ่านโคลงสุภาพจากเรื่อง ลิลิตตะเลงพ่าย พระนิพนธ์ของสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส ดังนี้

ตัวอย่าง

ทำนองการอ่านโคลงสองสุภาพ

ลิลิตตะเลงพ่าย

ผู้ทรงพระนิพนธ์ : สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส

จำใจ / จรจากสร้อย / อยู่แม่ / อย่าละห้อย /

ห่อนซ้ำ / คื่นสม / แม่แล

(สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส, ๒๕๑๕)

ตัวอย่าง

ทำนองการอ่านโคลงสามสุภาพ

ลิลิตตะเลงพ่าย

ผู้ทรงพระนิพนธ์ : สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส

ภูบาล / อื่นอำนาจ / อวยพระพร / เลิศล้ำ /

จงอยู่ธำ / อย่าผัน / แห่งเงื้อม / มือเทอญ / พ่อนา

(สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส, ๒๕๑๕)

ตัวอย่าง

ทำนองการอ่านโคลงสี่สุภาพ

ลิลิตตะเลงพ่าย

ผู้ทรงพระนิพนธ์ : สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส

หวังเริ่ม / คุณเกียรติก้อง / กลางรงค์ /

ยืนพระยศ / อยู่คง / คู่หล้า /

สงคราม / กษัตริย์ทรง / ภาพแผ่น / สองฤา /

สองราช / รอนฤทธิร่ำ / เรืองรู้ / สรรเสริญ /

(สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส, ๒๕๑๕)

คำถาม

พัฒนาการคิด

๑. การอ่านออกเสียงมีลักษณะสำคัญอย่างไร
๒. การอ่านบทร้อยแก้วและบทร้อยกรองมีความเหมือนและความต่างกันอย่างไร
๓. หากนักเรียนได้รับเลือกให้เป็นตัวแทนอ่านออกเสียงบทร้อยแก้ว จะมีวิธีการเตรียมความพร้อมและแนวทางการอ่านอย่างไร
๔. สิ่งที่ต้องคำนึงถึงในการอ่านบทร้อยกรองมีอะไรบ้าง จงอธิบาย
๕. หากจะให้ผู้ฟังเข้าใจความหมายและการสื่ออารมณ์ของบทอ่าน ผู้อ่านจะต้องคำนึงถึงสิ่งใดบ้าง

กิจกรรม

การเรียนรู้เชิงรุก

สมรรถนะสำคัญสำหรับผู้เรียน

ความสามารถด้าน

☒ การคิด

☒ การใช้ทักษะชีวิต

☒ การสื่อสาร

☐ การแก้ปัญหา

☐ การใช้เทคโนโลยี

๑. แบ่งกลุ่ม ร่วมกันสรุปหลักการอ่านออกเสียงบทร้อยแก้วและบทร้อยกรอง แล้วจัดทำเป็นแผนผังความคิด จากนั้นนำมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันกับเพื่อน ๆ หน้าห้องเรียน
๒. จับคู่ ฝึกอ่านรายสุภาพ ฉันท์ และรายยาวเป็นทำนองเสนาะให้ถูกต้องตามขั้นตอนการอ่าน แล้วผลัดกันติชมหรือให้ข้อเสนอแนะซึ่งกันและกัน โดยคำนึงถึงการสื่อความหมายและสื่ออารมณ์อย่างมีประสิทธิภาพ
๓. จัดโครงการประกวดการอ่านออกเสียง เช่น โครงการประกวดอ่านทำนองเสนาะ โครงการประกวดอ่านข่าวเสียงตามสายในระดับชั้นเรียน โดยนักเรียนและครูร่วมกันกำหนดเกณฑ์การประเมิน จากนั้นแต่งตั้งนักเรียนให้เป็นคณะกรรมการร่วมตัดสิน